

MOMENTE DE ASCENSIUNE A STOMATOLOGIEI ORTOPEDICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anatolie Pancenco

Om Emerit, Dr. med., Conf. univ., Catedra de Stomatologie Ortopedică „Iarion Postolachi”;

Aureliu Gumeniuc

Dr. med., Conf. univ., Catedra de Stomatologie Ortopedică „Iarion Postolachi”;

Oleg Solomon

Dr. med., Conf. univ., Catedra de Stomatologie Ortopedică „Iarion Postolachi”.

Ana-Patricia Tașcă-Gumeniuc

rezident în protetică dentară, Catedra de Stomatologie Ortopedică „Iarion Postolachi”.

Rezumat

Stomatologia ortopedică din Republica Moldova a avut o evoluție destul de anevoioasă dictată, la început, de lipsa specialiștilor la general în domeniul stomatologiei cât și pentru stomatologia ortopedică (protetică dentară) în particular. Actualmente, însă, situația este mult prea bună. La moment, trecând prin „spini” pe lângă Facultatea de Stomatologie a USMF „Nicolae Testemițanu” există Catedra de Stomatologie Ortopedică, sunt create și funcționează secții de protetică dentară, laboratoare de tehnică dentară, în majoritatea instituțiilor medicale care oferă asistență de protetică dentară pe tot teritoriul Republicii Moldova care sunt să realizeze restaurări protetice de oricare complexitate (tradiționale sau cu sprijin implantar) la nivel european și chiar mondial.

Cuvinte cheie: stomatologie ortopedică, protetică dentară, Republica Moldova, Iarion Postolachi

Introducere.

Stomatologia, ca parte componentă a domeniului științific în medicină generală, se ocupă etiologia, patogenia, clinica, diagnosticul, tratamentul și profilaxia afecțiunilor organelor și sistemelor teritoriului OMF al organismului uman. La baza ei stau metodele stomatologice de tratament și totodată elaborarea protocoalelor noi care ar corespunde cerințelor internaționale moderne. Disciplina are ca scop de a asigura populația cu asistență medicală stomatologică. Funcțiile de realizare a acestui scop se află pe seama specialiștilor cu studii medicale stomatologice superioare.

Stomatologia ortopedică a parcurs o cale anevoioasă, confruntându-se cu dificultăți de diferit gen. Pentru a aprecia eforturile care au fost depuse la im-

MOMENTS OF ASCENSION OF PROSTHETIC DENTISTRY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Anatolie Pancenco

Honored Citizen, Doctor in medicine, Associate Professor, Department of Prosthetic Dentistry „Iarion Postolachi”;

Aureliu Gumeniuc

Doctor in medicine, Associate Professor, Department of Prosthetic Dentistry „Iarion Postolachi”;

Oleg Solomon

Doctor in medicine, Associate Professor, Department of Prosthetic Dentistry „Iarion Postolachi”.

Ana-Patricia Tașcă-Gumeniuc

rezident physician in prosthetic dentistry, Department of Prosthetic Dentistry „Iarion Postolachi”.

Summary

Prosthetic dentistry in the Republic of Moldova had a rather difficult evolution, caused at the beginning by the lack of specialists in general dentistry as well as in prosthetic dentistry in particular. Currently, however, the situation is much better. At the moment, there is a Department of Prosthetic Dentistry, responsible for creating functional dental prostheses, dental technicians laboratories, in most medical institutions providing dental prosthetic services to the whole territory of the Republic of Moldova.

Key words: prosthetic dentistry, dental prosthesis, Republic of Moldova, Iarion Postolachi

Introduction.

Dentistry, as a component part of the scientific field of general medicine, deals with the etiology, pathogenesis, clinical, diagnosis, treatment and prophylaxis of diseases of organs and systems of the OMF territory of the human body. Its basic purpose is to improve the dental treatment methods and the development of new protocols that would meet modern international requirements. The discipline aims to provide the population with dental care. Specialists with superior dental medical educational are responsible for achieving this goal.

Prosthetic dentistry has gone through a difficult path and had to face lots of difficulties. We think that a small introduction in the history of Prosthetic Dentistry is necessary, in order to appreciate the efforts that have been made in the implementation in everyday practice of prosthetic dentistry and its development.

plementarea în practica cotidiană a stomatologiei optopedice și dezvoltarea ei considerăm necesar de a face o mică introducere în istoria Stomatologiei Ortopedice.

Scopul lucrării.

În mod informativ, aducerea la cunoștință pentru toți care au atitudine pentru stomatologie la general și pentru stomatologia ortopedică în special istoricul de dezvoltare a ei și a infrastructurii care o asigură.

Material și metode.

Volumul de material expus în lucrare este bazat pe studierea surselor informaționale din domeniul organizării și dezvoltării stomatologiei ortopedice în general și proteticii dentare în special. Sursele informaționale dedicate temei articolului au cuprins: manuale, capitole dedicate istoricului dezvoltării stomatologiei ortopedice, articole de specialitate, teze de doctorat, lucrări documentare, izvoare din arhivele universității dedicate istoriei fondării asistenței stomatologiei ortopedice din Republica Moldova.

Rezultate și discuții.

Locul principal în terapia stomatologiei ortopedice ocupă și este proteza. Sarcina sa principală nu este numai de a înlocui defectele arcadei dentare sau ale apofizelor alveolare, ci și de a preveni distrugerea ulterioară a organului sau reparația afecțiunii. Proteza este astfel considerată ca un agent terapeutic, curativ, a cărui utilizare rezonabilă permite rezolvarea sarcinilor terapeutice, curative și preventive (profilactice).

În prezent, stomatologia ortopedică este o disciplină științifică strictă, care constă în cursuri generale și particulare. Cursul general este propedeutica, adică pregătitor, introductiv. Cursul particular include trei secțiuni principale: protetica dentară, ortodonția și ortopedia maxilo-facială.

Stomatologia ortopedică care a apărut pe baza proteticii dentare a parcurs o cale lungă și dificilă de dezvoltare. În același timp, nu numai că s-au îmbunătățit metodele de protezare și s-a extins domeniul aplicării lor, dar și a mers lupta împotriva practicismului îngust, specific protezării dentare din anii precedenți.

În urma studiilor efectuate nu s-au găsit prea multe date referitoare la începuturile stomatologiei ortopedice în Republica Moldova. Din trecutul nostru se știe că, în Republica Moldova, inclusiv orașul Chișinău, exista un sistem de asistență medicală dentară, doar că ea nu era organizată sistemic, fiind acordată sporadic de medici-dentiști particulari de ocazie prin ucenecie, răzlățit și lipsit de o careva structură organizațională. Cronicarii ne amintesc existența lucrărilor protetice, că se confecționau proteze dentare, se extrăgeau dinți și se puneau în cavitatea găunoasă alaun ori tămâie pentru alinarea durerii (Firu și Bercuș). Gingia inflamată era badijonată cu miere de albină amestecată cu oțet. În Evul Mediu la noi, ca și în celelalte țări, scoaterea dinților era practică de bărbieri sau

Aim.

To highlight the history of development of the Prosthetic Dentistry and of the infrastructure it assures.

Material and methods.

The material presented in this paper is based on the study of informational sources in the field of organization and development of dentistry in general and of prosthetic dentistry in particular. The sources of information for this article included: textbooks, chapters dedicated to the history of the development of prosthetic dentistry, specialized articles, doctoral thesis, documentary papers, sources from the archives of the university dedicated to the history of founding the prosthetic dentistry in the Republic of Moldova.

Results and discussions.

In the prosthetic dentistry one of the main sources of interest are the prosthesis. The main task of this department is not only to replace defects in the dental arcade or alveolar apophysis, but also to prevent further destruction of the organ or recurrence of the disease. The prosthesis is thus considered as a curative therapeutic agent, the reasonable use of which allows the treatment of therapeutic, curative and preventive (prophylactic) tasks.

Currently, prosthetic dentistry is a strict scientific discipline, which consists of general and particular courses. The general course is propedeutics which is an introductory course. The particular course includes three main sections: prosthetic dentistry, orthodontics and maxillo-facial prosthodontics.

Prosthetic dentistry had a long and difficult path for development. At the same time, not only have the prosthetic methods improved and their field of application has been extended, but also the struggle against narrow, dental prosthetic practice of previous years.

As a result of the studies, there was not much data on the origins of prosthetic dentistry in the Republic of Moldova. From our past, it is known that in the Republic of Moldova, including the city of Chisinau, there was a dental health care system, but it was not organized systemically, being sporadically given by private doctors in dentistry. The chroniclers remind us of the existence of prosthetic works; that dental prostheses were made; teeth were being extracted and in order to relieve pain, incense was placed in the hollow cavity (Firu and Bercuș). The inflamed gum was pounded with honey mixed with vinegar. In the middle Ages, as in the other countries, barbers or quacks practiced the removal of teeth. Against the pain it was used to smoke the area with grains of *Hyosciamus niger*.

There where no dental specialists with high education or special secondary education (dentists) in the Republic of Moldova, therefore the levels of dental medical care for the population was insufficient.

de vraci. Împotriva durerilor se recurgea la afumările cu semințe de măselariță (*Hyosciamus niger*).

Cadre de profil stomatologic cu studii superioare și cu studii medii speciale (dentiști) în Republica Moldova nu se pregăteau și nu se ajungeau, de aceea nivelul asistenței medicale stomatologice populației era foarte insuficient. În republică activau medici-stomatologi și medici-dentiști care au absolvit până la cel de-al II-lea Război Mondial facultățile și școlile dentare din România, Germania, Franța, Rusia și din alte țări. Așa dar, în anul 1934 în Moldova la 10.000 populație reveneau doar 0,2 dentiști, funcționau 45 cabinete în care activau 95 dentiști și tehnicieni dentari.

Învățământul medical cu studii superioare din Republica Moldova a fost inițiat în anul 1945. În acest an în Republica Moldova s-a început fondarea, crearea, ia naștere și deschide pentru prima dată ușile Institutul de Stat de Medicină din orașul Chișinău (actualmente USMF „Nicolae Testemițanu”), transferat din orașul Leningrad, cu o singură facultatea de medicină generală. Tot în acest an (1945) în orașul Chișinău a fost organizată prima Policlinică Stomatologică din Republica Moldova cu denumirea „Policlinică Dentară”, cu destinația de satisfacere a necesităților și soluționare a problemelor de profil stomatologic pentru populația orașului Chișinău și suburbiilor sale. Cadrele stomatologice la început nu se pregăteau la noi. Ideea de deschidere a facultății de stomatologie ca atare, sau, cel puțin a unei secții de pregătire a dentiștilor în Chișinău sau în alt oraș din republică, deja figura printre problemele Ministerului Sănătății și circula în cercurile de specialitate de atunci. Un rol important în dezvoltarea stomatologiei naționale (1958) a avut deschiderea secțiilor pentru pregătirea medicilor-dentiști în cadrul școlilor (colegiilor) medicale din orașele Chișinău și Tiraspol. În școala medicală (colegiul) din orașul Bălți e deschisă o secție de instruire a tehnicienilor dentari. Un eveniment de mare importanță în viața comunității stomatologice autohtone a fost fondarea facultății de stomatologie prin ordinul Ministrului Ocrotirii Sănătății nr.122 de la 8 iunie anul 1959 în cadrul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. În același an la facultatea de stomatologie, la anul întâi de studii se înmatriculează primii 50 de studenți cu care și începe să se formeze școala națională de specialiști, care de fapt și au stat la baza conturării acestei specialități în Republica Moldova și au contribuit la structurarea ei într-un serviciu de asistență medicală specializată de ambulator. În anul 1961 a avut loc primele promoții ale acestor instituții în număr de 29 dentiști. În anul 1962 au fost lansați 53 dentiști și 29 tehnicieni dentari. Din aceste considerente în anii 1950—1962 numărul dentiștilor a crescut de la 112 la 254, iar a tehnicienilor dentari respectiv de la 66 la 137.

Evenimentul anului 1961 pe bună dreptate a fost deschiderea a trei Catedre de bază a facultății de stomatologie: Catedra de stomatologie chirurgicală, Catedra de stomatologie terapeutică și Catedra de stomatologie ortopedică. În cadrul corpului profesoral

In the republic there were stomatologists and dentists who graduated before the World War II from the faculties and dental schools from Romania, Germany, France, Russia and other countries. Thus, in 1934 in Moldova for 10,000 people there where only 0.2 dentists, there were 45 small clinics in which 95 dentists and dental technicians worked.

High education in the Republic of Moldova was initiated in 1945. This is the year of foundation, creation, birth and opening for the first time of the doors of the Institute of State Medicine in the city of Chisinau (now USMF “Nicolae Testemitanu”), transferred from the city of Leningrad, with a single faculty of General Medicine. Also in this year (1945) the first Polyclinic of the Republic of Moldova with the name “Policlinică Dentară” was organized in Chișinău with the purpose of satisfying the needs and solving the problems of dental profile for the population of Chisinau and its suburbs. At the beginning, dentists could not study in our country. The idea of opening the Faculty of Dentistry or, at least, a dentist training section in Chisinau or in another city in the republic was already among the problems of the Ministry of Health and qualified persons were trying to find a solution for that. An important role in the development of national dentistry (1958) was the opening of the dental-practice training departments at the medical colleges in the cities of Chisinau and Tiraspol. In the medical school (college) in Balti town is opened a dental technicians training section. An event of great importance in the life of the local dental community was the foundation of the Faculty of Dentistry after the Order of the Minister of Health Care No. 122 dated June 8, 1959, at the State Medical Institute in Chisinau. In the same year at the Faculty of Dentistry, the first 50 students are enrolled in the first year of studies, with which the national school of specialists started to form. In 1961, 29 dentists were the first to graduate from this institution. In 1962 53 dentists and 29 dental technicians completed their studies. As a result, between the years 1950-1962 the number of dentists increased from 112 to 254, and the dental technicians from 66 to 137.

The great event of the year 1961 was the opening of three basic Departments of Dentistry: Department of Surgery, Department of Dental Therapy and Department of Prosthetic Dentistry. Arsenie Guțan, Vladimir Ocușco, Sofia Sârbu, Mihail Bușan, Pavel Topolnitci returned into the teaching staff after secondary clinical education. In the following years, Ilarion Postolachi (1962), Ana Eni (1963), Alexandra Bujor-Baraniuc (1964) have obtained secondary clinical education and joined the staff. Professor Nicolai Fetisov began his intensive activity in all directions: organizational, training, research, clinical activity, etc. After completing the studies, these young people returned to the departments as assistants, and later they became lecturers, professors, head of departments.

didactic sau întors după secundariatul clinic domnii: Arsenie Guțan, Vladimir Ocușco, Sofia Sârbu, Mihail Bușan, Pavel Topolnițchi. În următorii ani secundariatul clinic au absolvit Ilarion Postolachi (1962), Ana Eni (1963), Alexandra Bujor-Baraniuc (1964) care și au fost angajați la catedre. În frunte cu profesorul Nicolai Fetisov s-a început o activitate intensivă în toate direcțiile: organizatoric, instruire, cercetare, activitate clinică etc. După finalizarea studiilor acești tineri s-au întors în cadrul catedrelor respective în calitate de asistenți, devenind pe parcurs conferențieri, profesori, șefi de catedră și piloni, dascăli ai stomatologiei naționale.

Pe parcursul anilor colectivele acestor catedre, profesori, conferențieri, asistenți au adus un aport imens, de o mare importanță științifică, valoare aplicativă clinică și management, implementat în procesul de instruire a studenților, rezidenților, doctoranzilor și cursanților. Aceste rezultate se reflectă astăzi în activitatea instituțiilor stomatologice indiferent de tipul de proprietate, gestionare, forma juridică de organizare și subordonare administrativă în Republica Moldova.

Catedra Stomatologie Ortopedice a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova a fost întemeiată în lunile iunie-iulie a anului 1961, când conform planului de studii la facultatea stomatologie de la 1.09.1961 începe instruirea studenților în domeniul stomatologiei ortopedice. Odată cu fondarea Catedrei de Stomatologie Ortopedică, de rând cu formarea corpului profesoral didactic, se rezolvă și problema bazei clinice a catedrei și subdiviziunilor auxiliare. Baza clinică pentru Catedra de Stomatologie Ortopedică din start și până în anul 1979 a fost amplasată în incinta Policlinicii stomatologice a orașului Chișinău (actualmente Întreprinderea Municipală Centrul Stomatologic municipal Chișinău), după care a fost transferată în localul Clinicii Stomatologice Universitare. Catedrei ia fost oferit doar 1 cabinet, cu suprafața totală destul de modestă, unde au fost instalate 11 fotolii. Reșind din aceasta catedra activa în două schimburi, în condiții puțin favorabile, fără laboratoarele cunoscute și alte subunități, necesare procesului de studii. Primul șef interimar al Catedrei de Stomatologie Ortopedică este invitatul Serghei Mudrâi, doctor în medicină, conferențiar universitar din orașul Kiev. În această perioadă se reîntorc de la studiile cu succes de secundariat clinic medicii Mihail Bușan și Pavel Topolnițchii, care sunt numiți în funcția de asistenți ai catedrei. Anume în aceasta perioada au început să se întocmească planuri, programe de instruire didactică a studenților, de aplicare în practică a noilor metode de diagnostic, tratament stomatologic-ortopedic și profilaxie a maladiilor sistemului stomatognat de perspectivă. Din luna octombrie a anului 1962 domnul Ilarion Postolachi este numit în funcția de asistent al Catedrei de Stomatologie Ortopedică reîntorcându-se de la studiile de secundariat clinic.

În curând, din motive personale, domnul Mudrâi își retrace candidatura de la funcția de șef interimar al catedrei de Stomatologie Ortopedice în legătură cu

Over the years, the staff of these departments, professors, lecturers, assistants have brought a huge contribution, of great scientific significance, implemented in the process of training students, residents, doctoral students and trainees. These results are reflected today in the activity of dental institutions regardless the type of ownership, management, legal form of organization and administrative subordination in the Republic of Moldova.

The Department of Prosthetic Dentistry of the State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemițanu” of the Republic of Moldova was founded between the months of June-July 1961, when according to the plan of studies at the Faculty of Dentistry from 01.09.1961 have begun the training of students in prosthetic dentistry. With the founding of the Department of Prosthetic Dentistry, along with the formation of the teaching staff, the problem of the clinical base of the department and auxiliary subdivisions is also solved. The clinical base for the Department of Prosthetic Dentistry from the beginning until 1979 was placed in the dental polyclinic of the Chisinau City (now Întreprinderea Municipală Centrul Stomatologic municipal Chișinău). Later it has been transferred into the University's Dental Clinic. To this department was offered only 1 cabinet, with a fairly modest total area, where 11 armchairs were installed. Because of this, the department had to work in 2 shifts under unfavorable conditions, without proper laboratories and other subunits, necessary for the study process. The first interim head of the Department of Prosthetic Dentistry is the guest Sergei Mudrâi, a doctor in medicine, university lecturer from the city of Kiev. During this period, Mihail Bușan and Pavel Topolnițchii, who are appointed as assistant professors, return from a successful secondary clinical education. During this period, plans, programs of didactic training of students, practical application of the new methods of diagnosis, dental-prosthetic treatment and prophylaxis of diseases were started. Since October 1962, Mr. Ilarion Postolachi is named as Assistant Professor of Dentistry, returning from secondary clinical education.

Soon, for personal reasons, Mr. Mudrâi withdrew his candidacy from the post of head of the Prosthetic Dentistry Department in order to start working in another educational institution. Assistant Mihail Bușan became the head of the department. He starts scientific researches and provided the department with the necessary equipment and tools. In 1964 he defended the doctoral thesis in medicine. In 1966, when the Republican Dental Polyclinic was founded, Mr. Mihail Bușan is appointed chief doctor of this institution.

In 1967 Mr. Ilarion Postolachi brilliantly defended the thesis of Doctor in Medical Sciences.

In order to improve the educational, didactic and scientific research activity at the Department of Prosthetic Dentistry, the Ph.D in medicine, professor Nicolai Fetisov is invited to consult. In 1969,

transferarea la lucru în altă instituție de învățământ. Organizarea catedrei se poruncește asistentului Mihail Bușan. Domnia sa începe cercetările științifice și asigurarea materială a catedrei cu utilaj și instrumentar necesar. În anul 1964 susține teza de doctor în medicină. În anul 1966, în legătură cu fondarea Policlinicii Stomatologice Republicane dl Mihail Bușan este numit medic-șef al acestei instituții.

În anul 1967 dl Ilarion Postolachi susține cu brio teza de doctor în științe medicale.

În scopul ameliorării activității educaționale, didactice și de cercetare științifică la catedra de Stomatologie Ortopedică, în calitate de consultant al acesteia se confirmă doctorul habilitat în medicină, profesor universitar Nicolai Fetisov. În anul 1969 în calitate de șef de catedră este numit dl Ilarion Postolachi. În anul 1972 domniei sale i se conferă titlul didactic de conferențiar universitar. În anul 1983 el susține teza de doctor habilitat în medicină și în anul 1986 i se conferă titlul didactic profesor universitar. În postura de șef și în fruntea catedrei de Stomatologie Ortopedică dl Ilarion Postolachi a activat până în anul 2007. În perioadele anilor 1971—1982 și 1993—2001 activează și în funcție de decan al Facultății de Stomatologie, având la acest moment distincție de Stat — titlul onorific de Om Emerit, titluri științifice și didactice (doctor habilitat în medicină, profesor universitar) fiind și în funcția de șef al Catedrei de Stomatologie Ortopedică. Activitatea sa didactico-metodică a fost axată pe îmbunătățirea calității pregătirii medicilor stomatologi și s-a manifestat prin întocmirea planurilor de studii, a standardului și programelor analitice universitare și postuniversitare. Pe parcursul activității a participat la crearea complexului de materiale didactice și ilustrative, a publicat peste 20 materiale didactice, inclusiv 2 manuale, 5 monografii, 7 invenții și circa 200 de lucrări științifice. Direcția principală a activității științifice ține de cercetări la problema „Elaborarea metodelor raționale de diagnostic și tratament ortopedo-protektive apte la homeostazia sistemului stomatognat”.

Începând cu 01.09.2007 Catedra de Somatologie Ortopedică a fost redenumită în catedra de Protetica Dentară și Ortodonție. Șeful catedrei a fost numit dl Pavel Godoroja, doctor habilitat în medicină, profesor universitar. Prin activitatea sa în permanență contribuia la prosperarea științei medicale stomatologice. Profesorul Ilarion Postolachi a fost aprobat ca profesor-consultant ai acestei catedre.

Din 01.10.2009 în legătură cu decesul subit a lui profesorului Pavel Godoroja, în temeiul ordinului Rectorului a Universității de Stat de Medicină și Farmacie a avut loc fuziunea Catedrei de Protetica Dentară și Ortodonție cu catedra de Chirurgie OMF și Implantologie Orală a Departamentului de Educație Medicală Continuă a USMF „Nicolae Testemițanu”. În așa fel a fost organizată catedra de Stomatologie Ortopedică, Chirurgie OMF și Implantologie Orală. Șef de catedră a fost numit dl Valentin Topalo, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

Mr. Ilarion Postolachi was appointed as head of the department. In 1972, he was awarded the academic title of university lecturer. In 1983 he defended the dissertation of PH.D in medicine and in 1986 he was awarded the academic title of professor. Mr. Ilarion Postolachi worked as Head of the Department of Prosthetic Dentistry until 2007. During the years 1971-1982 and 1993-2001 he worked as Dean of the Faculty of Dentistry, having at this moment a State distinction - the honorary title of Honored Citizen, scientific and didactic titles (Ph. D in medicine, university professor). His teaching activity was focused on improving the quality of dental practitioners' training and was manifested through the elaboration of the study plans, of the university and postgraduate analytical standards and programs. During his work he participated in the creation of teaching and illustrative materials and published over 20 teaching materials, including 2 textbooks, 5 monographs, 7 inventions and about 200 scientific papers. The main direction of the scientific activity is research on the issue of “Development of rational methods of diagnosis and prosthetic treatment suitable for sustaining the homeostasis of the stomatognomat system”.

Since 01.09.2007 the Department of Prosthetic Dentistry has been renamed in the Department Prosthodontics and Orthodontics. The head of the department was named Mr. Pavel Godoroja, a Ph.D. in medicine and a professor. Through his work, he constantly contributed to the prosperity of dental medical science. Professor Ilarion Postolachi was approved as a consultant professor of this department.

From October 1, 2009 because of the sudden death of Professor Pavel Godoroja, pursuant to the order of the Rector of the State University of Medicine and Pharmacy, the Department of Prosthodontics and Orthodontics merged with the Department of Oral Surgery and Oral Implantology of the Department of Continuous Medical Education of USMF “Nicolae Testemițanu”. In this way was organized the department of Prosthetic Dentistry, Oral Surgery and Oral Implantology. The head of the department was named Mr. Valentin Topalo, a PH.D. in medicine and a professor. During the years of activity of the Department of Continuous Medical Education, a rich collection of radiographic clusters have been created that include over 1,000 photos and more than 300 radiographs on various pathologies of the maxillofacial region. A set of questions for test-control knowledge assessment for resident physicians and physicians were prepared. For the first time, the dental practitioners got the opportunity to undergo special training on the topic of “Prosthetic treatment using endosseous dental implants” and “Actualities in the organization and programming of dental care”.

Since 01.11.2012 The Department of Prosthetic Dentistry, Oral Surgery and Oral Implantology is called the Department of Dental Prosthetics “Ilarion Postolachi”. Head of the department is Mr. Oleg Sol-

Tezaurul științific al Stomatologiei Ortopedice din Republica Moldova

Nr. d/o	Anul	Numele, prenumele	Tema tezei	Gradul științific
1	1964	Bușan Mihail	Клиника и лечение снижающего прикуса.	Dr. în medicină
2	1967	Postolachi Ilarion	Клиника и лечение глубокого прикуса у детей (клинико-экспериментальное исследование).	Dr. în medicină
3	1968	Spatari Gheorge	Ненормальное положение фронтальных зубов и их лечение путем удаления некоторых постоянных зубов.	Dr. în medicină
4	1968	Saragiu Ion	Значение функционального состояния опорных тканей при пластиночном протезировании.	Dr. în medicină
5	1970	Chiriac Eugen	Лечение аномалий положения верхних фронтальных зубов методом дозирования силы пружин ортодонтических аппаратов.	Dr. în medicină
6	1972	Cojocaru Mihai	Ортопедическое лечение открытого прикуса у взрослых.	Dr. în medicină
7	1972	Bușan Mihail	Влияние лекарственного вакуум-электрофореза на структуру зуба в норме и при патологии.	Dr. habilitat în medicină
8	1979	Șeptelici Ilie	Гистоэнзимологическая характеристика коронарных артерий сердца при атеросклерозе.	Dr. în medicină
9	1982	Postolachi Ilarion	Закономерности стимулирования защитно-компенсаторной реакции зубных тканей при ортопедических вмешательствах.	Dr. habilitat în medicină
10	1986	Banuh Victor	„Клиника и лечение окклюзионно-артикуляционного синдрома дисфункции височно-нижнечелюстного сустава, обусловленного утратой жевательных зубов.	Dr. în medicină
11	1987	Granciu Gheorghe	Зубочелюстные аномалии у взрослых при врожденном несращении в челюстно-лицевой области, их диагностика и ортопедическое лечение.	Dr. în medicină
12	1988	Bârsa Gheorghe	Совершенствование технологических процессов протезирования керамическими и металлокерамическими зубными протезами.	Dr. în medicină
13	1990	Guțuțui Vasile	Клиника и методы возмещения малых дефектов боковых участков зубных рядов щадящими конструкциями зубных протезов.	Dr. în medicină
14	1990	Cojuhari Nicolae	„Клиника и особенности повторного ортопедического лечения больных, длительное время пользующихся съёмными пластиночными зубными протезами”. Киев, 1990.	Dr. în medicină
15	1999	Gamureac Vasile	Aspecte moderne de reabilitare protetică a bolnavilor cu breșe ale zonei maxilo-faciale.	Dr. în medicină
16	2003	Gorea Oleg	Aspecte clinice ale tratamentului leziunilor odontale coronare ale dinților frontali prin fațetare.	Dr. în medicină
17	2003	Bajurea Nicolae	Tabloul clinic și tratamentul protetic al pacienților edentați subtotal în dependență de valoarea indicilor biologici clinici locali.	Dr. în medicină
18	2006	Postolachi Alexandru	Aspecte clinice și tratamentul morfofuncțional al pacienților cu dereglări ocluzale.	Dr. în medicină
19	2007	Pancenca Anatolie	Serviciile stomatologice prestate populației în condițiile structurilor medicale private urbane.	Dr. în medicină
20	2008	Oineagră Vasile	Aspecte contemporane clinico-funcționale de reabilitare ocluzală la tratamentul cu punți dentare.	Dr. în medicină
21	2010	Solomon Oleg	Prevenția recidivei în tratamentul ortodontic prin protezarea edentațiilor parțiale la copii și adolescenți.	Dr. în medicină
22	2013	Gumeniuc Aureliu	Încărcarea funcțională precoce a implantelor dentare endosoase de stadiul întâi.	Dr. în medicină

Pe parcursul anilor de activitate la Departamentul Educație Medicală Continuă s-a creat o slidotecă și un set bogat de clișee radiografice care includ peste 1.000 de imagini în culori și peste 300 radiograme pe diverse patologii ale regiunii oro-maxilo-faciale. Au fost întocmite setul de întrebări pentru aprecierea cunoștințelor prin test-control pentru medici-rezidenți și medici-cursanți. În premieră a fost organizat și a implementat în practică perfecționarea medicilor stomatologi la temele „Protezarea pe implante denta-

omon, Ph.D. in Medicine, associate professor. Since 2003 he has also been the coordinator of the partnership program between the Faculty of Dentistry of the State University of Medicine and Pharmacy “Nicolae Testemitanu” and the University’s of North Carolina Dental School from the US. The postgraduate training of the graduates in the residency takes place within the department. Simultaneously with the didactic activity, the members of the Prosthetic Dentistry Department carry out scientific investigations with the

Scientific treasure of Prosthetic Dentistry in the Republic of Moldova

Nr. d/o	Year	Name	Thesis Theme	Scientific Degree
1	1964	Buşan Mihail	Клиника и лечение снижающего прикуса.	Doctor in medicine
2	1967	Postolachi Ilarion	Клиника и лечение глубокого прикуса у детей (клинико-экспериментальное исследование).	Doctor in medicine
3	1968	Spatari Gheorge	Ненормальное положение фронтальных зубов и их лечение путем удаления некоторых постоянных зубов.	Doctor in medicine
4	1968	Saragiu Ion	Значение функционального состояния опорных тканей при пластиночном протезировании.	Doctor in medicine
5	1970	Chiriac Eugen	Лечение аномалий положения верхних фронтальных зубов методом дозирования силы пружин ортодонтических аппаратов.	Doctor in medicine
6	1972	Cojocarui Mihai	Ортопедическое лечение открытого прикуса у взрослых.	Doctor in medicine
7	1972	Buşan Mihail	Влияние лекарственного вакум-электрофореза на структуру зуба в норме и при патологии.	Ph.D.
8	1979	Şeptelici Ilie	Гистоэнзимологическая характеристика коронарных артерий сердца при атеросклерозе.	Doctor in medicine
9	1982.	Postolachi Ilarion	Закономерности стимулирования защитно-компенсаторной реакции зубных тканей при ортопедических вмешательствах.	Ph.D.
10	1986	Banuh Victor	„Клиника и лечение окклюзионно-артикуляционного синдрома дисфункции височно-нижнечелюстного сустава, обусловленного утратой жевательных зубов.	Doctor in medicine
11	1987	Granciuc Gheorghie	Зубочелюстные аномалии у взрослых при врожденном несращении в челюстно-лицевой области, их диагностика и ортопедическое лечение.	Doctor in medicine
12	1988	Bârsa Gheorghie	Совершенствование технологических процессов протезирования керамическими и металлокерамическими зубными протезами.	Doctor in medicine
13	1990	Guţuţui Vasile	Клиника и методы возмещения малых дефектов боковых участков зубных рядов щадящими конструкциями зубных протезов.	Doctor in medicine
14	1990	Cojuhari Nicolae	„Клиника и особенности повторного ортопедического лечения больных, длительное время пользующихся съёмными пластиночными зубными протезами”. Киев, 1990.	Doctor in medicine
15	1999	Gamureac Vasile	Aspecte moderne de reabilitare protetică a bolnavilor cu breşe ale zonei maxilo-faciale.	Doctor in medicine
16	2003	Gorea Oleg	Aspecte clinice ale tratamentului leziunilor odontale coronare ale dinţilor frontali prin faţetare.	Doctor in medicine
17	2003	Bajurea Nicolae	Tabloul clinic şi tratamentul protetic al pacienţilor edentaţi subtotal în dependenţă de valoarea indicilor biologici clinici locali.	Doctor in medicine
18	2006	Postolachi Alexandru	Aspecte clinice şi tratamentul morfofuncţional al pacienţilor cu dereglări ocluzale.	Doctor in medicine
19	2007	Pancenco Anatolie	Serviciile stomatologice prestate populaţiei în condiţiile structurilor medicale private urbane.	Doctor in medicine
20	2008	Oineagră Vasile	Aspecte contemporane clinico-funcţionale de reabilitare ocluzală la tratamentul cu punţi dentare.	Doctor in medicine
21	2010	Solomon Oleg	Prevenţia recidivei în tratamentul ortodontic prin protezarea edentaţiilor parţiale la copii şi adolescenţi.	Doctor in medicine
22	2013	Gumeniuc Aureliu	Încărcarea funcţională precoce a implantelor dentare endosoase de stadiul întâi.	Doctor in medicine

re endosoase” şi „Actualităţi în organizarea şi programarea asistenţei stomatologice”.

Din 01.11.2012 Catedra de stomatologie ortopedică, Chirurgie OMF şi Implantologie Orală este numită Catedra de Stomatologie Ortopedică „Ilarion Postolachi”. Sef de catedră este numit dl Oleg Solomon, doctor în medicină, conferenţiar universitar. Din anul 2003 este şi coordonator a Programului de parteneriat dintre facultatea stomatologie a Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu”

main scientific direction “Prophylaxis and prosthetic treatment of dental diseases”.

Thus, from year to year, the technical and material basis is more organized and developed, and more professional and qualified doctors graduate. The Department of Prosthetic Dentistry in the Republic of Moldova had a long journey, which has been influenced over the years by the series of historical evidences through which the country has passed. The analysis of the history of this service in the context

și scoala dentară Carolina de Nord, din SUA. În cadrul catedrei se petrece instruirea postuniversitară a absolvenților în rezidențiat. Concomitent cu activitatea didactică, colaboratorii catedrei Stomatologie Ortopedică efectuează investigații științifice având ca direcție științifică principală „Profilaxia și tratamentul ortopedo-protetic al afecțiunilor stomatologice”.

Astfel, din an în an, s-au organizat și dezvoltat baza tehnico-materială, s-au pregătit resursele umane profesionale, calificate. Stomatologia Ortopedice din Republica Moldova are un parcurs amplu și divers, pe care și-au lăsat amprente de-a lungul anilor șirul de evenimente istorice prin care a trecut țara, totodată afirmându-se ca ramura bine determinată în cadrul asistenței medicale specializate de ambulator. Analiza istoricului activității acestui serviciu în contextul condițiilor social-economice noi denotă că problemele cu referire la calitatea asistenței stomatologice ortopedice prestate devin un obiect de discuții și de atenție sporită în opinia beneficiarilor și prestatorilor acestor servicii. Se cunoaște, că stomatologia ortopedică este influențată de progresele remarcabile realizate de științele exacte datorită cărora au apărut utilajele, instalațiile, instrumentariu, aparate și tehnologii noi. Actualmente în clinicile stomatologice din Republicii Moldova de către medicii stomatologi-ortopezi se planifică și se confecționează toate construcțiile protetice tradiționale și contemporane pacienților care necesită asistența medicală stomatologică.

Concluzie.

Cronici de dezvoltare a Stomatologiei Ortopedice:

1945 — Fondarea și deschiderea pentru prima dată a Institutul de Stat de Medicină din orașul Chișinău, transferat din orașul Leningrad, cu o singură facultate de medicină generală.

1945 — Se organizează prima „Policlinica Dentară” din Republica Moldova.

1958 — Sunt deschise secțiile pentru pregătirea medicilor-dentiști în cadrul școlilor medicale din orașele Chișinău și Tiraspol.

1959 — Fondarea Facultății de Stomatologie în cadrul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău.

1961 — În școala medicală din orașul Bălți a avut loc prima promoție în număr de 29 dentiști, iar în **1962** au fost lansați 53 dentiști și 29 tehnicieni dentari.

1961 — Fondarea Catedrei de Stomatologie Ortopedică condusă de **Serghei Mudrâi**, dr. în med., conf. univ. din orașul Kiev. **Mihail Bușan** și **Pavel Topolnițchii** sunt numiți în funcția de asistenți ai catedrei.

1962 — **Ilarion Postolachi** este numit în funcția de asistent al Catedrei de Stomatologie.

1964 — **Serghei Mudrâi** se retrage din funcția de șef interimar al catedrei. Organizarea catedrei se poruncește asistentului **Mihail Bușan**.

1966 — În legătură cu fondarea Policlinicii Stomatologie Republicane dl **Mihail Bușan** este numit medic-șef al acestei instituții. În calitate de consultant se confirmă doctorul habilitat în medicină, profesor universitar **Nicolai Fetisov**.

of the new socio-economic conditions shows that the problems related to the quality of the prosthetic dental care provided become an object of discussion and increased attention in the opinion of the beneficiaries and providers of these services. It is known that prosthetic dentistry is influenced by the remarkable advances made by the exact sciences that lead to the appearance of new equipment, installations, instrumentation, devices and technologies. Currently, in the dental clinics in the Republic of Moldova prostheticians plan and make all the traditional and contemporary prosthetic constructions for patients who require dental care.

Conclusion.

Chronicle of Development of Prosthetic Dentistry:

1945 – Establishing and opening for the first time of the State Institute of Medicine in the city of Chișinău, transferred from the city of Leningrad, with a single faculty of General Medicine.

1945 – The first “Dental Polyclinic” of the Republic of Moldova is opened.

1958 – The departments for training future dentists in the medical schools in Chișinău and Tiraspol are opened.

1959 – Founding of the Faculty of Dentistry at the State Medical Institute in Chișinău.

1961 – First 29 dentist have graduated from the in Balti’s medical school, and in **1962** 53 dentists and 29 dental technicians have completed their studies.

1961 – The foundation of the Department of Prosthetic Dentistry, headed by **Serghei Mudrâi**, Ph.D., associate professor from the city of Kiev. **Mihail Bușan** and **Pavel Topolnițchii** are appointed as assistants of the Department.

1962 – **Ilarion Postolachi** is appointed Assistant Professor of Dentistry.

1964 – **Serghei Mudrâi** withdrew from the position of interim head of the department. The department is assigned to Assistant **Mihail Bușan**.

1966 – Due to the founding of the Republican Dental Polyclinic, Mr. Mihail Bușan is appointed head doctor of this institution. As a consultant the doctor Ph.D. in medicine, professor **Nicolai Fetisov** confirms.

1969 – The head of the department is Mr. **Ilarion Postolachi**, who in 1967 defends the doctoral thesis in medicine. As Head of the Prosthetic Dentistry Department, Mr. **Ilarion Postolachi** has been active until 2007.

2007 – Department of Prosthetic Dentistry is renamed in the Department of Dental Prosthetics and Orthodontics. The head of the department was named **Pavel Godoroja**, a PH.D. in medicine and a professor. Professor **Ilarion Postolachi** was approved as a consultant for this department.

2009 – Due to the sudden death of Professor **Pavel Godoroja**, the Department of Orthodontics and Dental Prosthetics merged with the Department of

1969 — Ca șef catedră este numit dl **Ilarion Postolachi** care în **1967** susține teza de doctor în medicină. În postura de șef și în fruntea catedrei de Stomatologie Ortopedică dl **Ilarion Postolachi** a activat până în anul **2007**.

2007 — Catedra de Somatologie Ortopedică este denumită în catedra de Protetica Dentară și Ortodonție. Șeful catedrei a fost numit **Pavel Godoroja**, doctor habilitat în medicină, profesor universitar. Profesorul **Ilarion Postolachi** a fost aprobat ca consultant ai acestei catedre.

2009 — În legătură cu decesul subit a lui profesorului **Pavel Godoroja** a avut loc fuzionarea Catedrei de Protetica Dentară și Ortodonție cu catedra de Chirurgie OMF și Implantologie Orală a Departamentului de Educație Medicală Continuă. Astfel, a fost organizată catedra de Stomatologie Ortopedică, Chirurgie OMF și Implantologie Orală condusă dl **Valentin Topalo**, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

2012 — Catedra de Stomatologie Ortopedică, Chirurgie OMF și Implantologie Orală este numită Catedra de Stomatologie Ortopedică „Ilarion Postolachi”. Șef de catedră este numit dl **Oleg Solomon**, doctor în medicină, conferențiar universitar.

Rezultatele investigațiilor științifice ale colaboratorilor catedrei Stomatologiei Ortopedice au fost sintetizate prin editarea manualelor, monografiilor, elaborări și recomandări metodice pentru studenți, rezidenți, medici. Au contribuit la organizarea diferitor manifestări științifice naționale și internaționale (congrese, conferințe, simpozioane, seminare), prin aplicarea în activitatea clinică a instituțiilor stomatologice, indiferent de tipul de proprietate, gestionare, forma juridică de organizare și subordonare administrativă, din Republica Moldova. Investigațiile realizate au contribuit la îmbunătățirea calității tratamentului protetic populației. Pe parcursul activității, rezultatele cercetărilor științifice efectuate de colaboratorii catedrei au fost totalizate în peste 1500 articole și teze științifice. La rând cu implementarea în activitatea curativă, rezultatele investigațiilor au stat și la baza perfecționării procesului de pregătire a medicilor.

Bibliografie / Bibliography

- Bârsa Gheorghe, Postolachi Ilarion.** Tehnici de confecționare a protezelor dentare. Chișinău. „Știința”, 1994.
- Bratu Dorin, Robert Nussbaum.** Bazele clinice și tehnicile ale protezării fixe. Editura Medicală. București, 2005, p. 61-69.
- Bratu Dorin, Bratu Emanuel, Antonie Sergiu.** Restaurarea edentațiilor parțiale prin proteze mobilizabile. Editura Medicală. București, 2008, p. 56-65.
- Facultatea „Stomatologie” la 50 de ani. Chișinău, 2009, 342 p.
- Grivu Ovidiu și col.** Prelegeri de istoria stomatologiei. Editura Mirtor. Timișoara, 1996, 153 p.
- Ionescu Andrei.** Tratatul edentației parțiale cu proteze mobile. Clinica și tehnica de laborator. Editura Național,
- 1999, p. 5-20.
- Lupan I., Burlacu V., Topalo V., Sârbu S., Guțan A., Pancenco A.** Rolul Asociației Naționale a Stomatologilor în perfecționarea și modernizarea asistenței medicale stomatologice acordate populației din Republica Moldova. În Medicina Stomatologică, 2006, nr.1, p.5-7.
- Lupan I.** Asociația Stomatologilor din Republica Moldova la 50 de ani. Medicina Stomatologică, 2009, nr.3, p.12-16.
- Norina Consuela Fornea și col.** Tratat de Protetică. Casa editorială DEMI-URG. Iași, 2009, 386 p.
- NEW WORLD. Encyclopedia American Dental Association.
- Ojovan Ala.** Elemente de medicație stomatologică Dacică. Medicina Stomatologică, 2010, nr. 4, p. 18-21.
- Ojovan A., Burlacu V.** Abordări ale subiectelor de terapie stomatologică în reviste de specialitate atototone în anii 20 al sec. XX. Medicina Stomatologică, 2014, nr. 3, p.108-110.
- Postolachi Ilarion și col.** Protetica dentară. Chișinău. „Știința”, 1993, 446 p.
- Sofia Sârbu.** Catedrele de profil ale Facultății de Stomatologie la 50 de ani. Bulletinul AȘM, Științe medicale 2, 2012, p. 10-16.
- Topalo Valentin.** Istoricul implantologiei orale în Republica Moldova. Medicina Stomatologică, 2013, nr. 3, p. 7-10.
- Бетельман А.И. Ортопедическая стоматология. Москва „Медицина”, 1965, с.3-10.
- Гавриов Е.И., Щербаков А.С. Ортопедическая стоматология. Москва „Медицина”, 1984, с.4-12.
- Копейкин В.Н. Ортопедическая стоматология. Москва „Медицина”, 2001, с.3-17.

Oral Surgery and Oral Implantology of the Department of Continuing Medical Education. Thus, the head of Prosthetic Dentistry, Oral Surgery and Oral Implantology Department became **Valentin Topalo**, PhD in medicine, University Professor.

2012 – Department of Prosthetic Dentistry, Oral Surgery and Oral Implantology is called Department of Dental Prosthetics “Ilarion Postolachi”. The head of the department is Mr. **Oleg Solomon**, doctor in medicine, associate professor.

The results of the scientific investigations of the members of the Department of Prosthetic Dentistry were synthesized by editing manuals, monographs, methodological recommendations and recommendations for students, residents, doctors. They contributed to organizing various national and international scientific manifestations (congresses, conferences, symposiums, seminars), by applying in the clinical activity of dental institutions, no matter the type of ownership, management, legal form of organization and administrative subordination in the Republic of Moldova. The investigations have contributed to improving the quality of prosthetic treatment of the population. During the activity, the results of the scientific researches carried out by the members of the department were totalized in over 1500 scientific articles and theses. Along with the implementation in the curative activity, the results of the investigations were also the basis for improving the training of the doctors.